

ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ФРАКЦИЈСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ У ПАРЛАМЕНТАРНОМ ПРОЦЕСУ

Апстракт

Везе које се реализују између политичке партије и парламентарне групе, као и унутар парламентарне групе на релацији партијског руководства - чланство, од суштинског су значаја за природу посланичког мандата и карактер парламентарног процеса. Са аспекта парламентарног права спољни ефекти фракцијске дисциплине су видљиви и јасни у процесу политичког одлучивања, мада формирање воље, односно утицај и односи унутар парламентарне групе нису регулисани парламентарним правом. Посредно, правни оквир би се могао потражити у уставним одредбама о слободном посланичком мандату. Међутим, и овај принцип представничке демократије битно је трансформисан у модерној држави партија. Оптимална форма за формирање "слободног" уверења посланика постале су парламентарне групе, с обзиром да слобода савести као уставна слобода и основа парламентарног мандата допушта посланику да из различитих побуда формира одређено уверење. Зато је неопходно правно уредити допуштена средства фракцијске дисциплине, односно мере и начин да се посланици наговоре, убеде или присиле да поступају по одлуци партије у процесу парламентарног одлучивања.

Кључне речи: *фракцијска дисциплина, парламентарне групе, политичке партије.*

---

¹ Асистент на Правном факултету у Нишу

1. ОДНОС ПАРЛАМЕНТАРНЕ ГРУПЕ И ПОЛИТИЧКЕ ПРАТИЈЕ

Ни у једној области уставног поретка утицај политичких партија није толико јасан и постојан као у парламенту. То је утицај који партије посредством избора остварују у представничком органу преко "својих" посланика. Воља партије као специјалног "саветодавца" прераста преко носиоца ове јавне функције у највише државне акте. На тај начин се, иако оне нису државни органи, однос политичке партије према највишим органима у систему власти институционализује. Парламент није само поприште борбе између различитих политичких група. Политичке партије њега сматрају за највишу редовну власт, коју би требало легалним путем освојити. Политичком акцијом у прописаној парламентарној процедури оне ће остварити и своје политичке циљеве.²

Парламент није монолитно политичко тело. Изабрани представници, по правилу партијски кандидати, образују у њему самосталну политичку репрезентацију. Кроз демократски избор они су легитимисани да предузимају акције и имају право на суделовање у парламентарној процедури и поступку одлучивања.³ Задатак је политичких партија да формулишу интерес целине, мада из перспективе интереса група. Свака партија тврди да заступа интересе свих. У уставној држави она се обраћа свим грађанима, покушавајући да их убеди у исправност и оправданост свог политичког програма.⁴ Када политичка партија испуни своја два основна задатка: "организовање хаотичног јавног мњења" и политичко образовање грађана, нарочито пасивних, до њихове свести о политичкој одговорности, она може полагати право да представља ту кључну везу између власти и грађана, односно јавног мњења.⁵

Деловање политичке партије преко одређене парламентарне групе, односно фракције⁶ у парламенту непосредно је узроковано позицијом односне групе у политичком односу снага у представничком органу. Политичке групе које припадају парламентарној мањини у току

---

² W. Henke, Das Recht der politischen Parteien, Göttingen, 1964. S. 97-99.

³ S. Borchert, Fraktion, Archiv des öffentlichen Rechts, 2/77, S. 221.

⁴ E. Vajl, Политичка филозофија, Београд, 1982. стр. 276-285.

⁵ F. Neumann, Демократска и тоталитарна држава, Загреб, 1974. стр. 92-96.

⁶ С обзиром на исти статус, функције и правну природу изрази "парламентарне групе" и "парламентарне фракције" користе се као синоними у овом раду.

периода легислативе окренуте су претежно ванпарламентарним активностима. Парламентарна група у већини такву потребу осећа, по правилу, тек пред крај легислативног периода. У сваком случају, мотиви су идентични. Придобијање бирача за свој политички програм је подстицај и узрок таквом деловању. Дешава се да већ у току једне легислативе буде јасно да је политички мандат партије или савеза на позицији власти поражен, па се таква ситуација користи у политичком деловању партија у парламентарном поступку или се искористи као снажан аргумент у наредним парламентарним изборима.⁷

У респектовању односа политичке партије - парламентарне групе, нарочито је важан однос партијске управе и руководства групе. Посматране са аспекта расподеле функција унутар партијског вођства, парламентарне групе се понекад дефинишу као "хијерархијски рашчлањен партијски орган".⁸ То је нарочито јасно изражено у британском парламентарном систему, за који се каже да "партија доминира Парламентом, а Парламент ништа мање не доминира партијом".⁹ У овом систему лидер политичке партије обавезно мора бити члан парламента, односно он се бира из реда парламентарних посланика, а избор се одржава, по правилу, увек изнова на почетку нове парламентарне сесије.

Проблем фракцијске управе, односно политичке моћи сконцентрисане око партијске и управе парламентарне групе, потенциран је неопходношћу која се појављује у деловању или активностима парламентарних група. То је потреба да политичке групе у парламенту у сваком тренутку и за свако отворено питање имају адекватан одговор. Парламентарне групе у мањини су принуђене да на сваки предложени акт или иницијативу већине имају реалну и прихватљиву алтернативу. Што због брзине деловања, што због ефикасности акције и квалитета њеног исхода, парламентарне групе не могу у свом пуном саставу, дакле са свим својим члановима, да одлучују о свим битним питањима. Тежиште расправе се тако преноси на уже руководство парламентарне групе у које најчешће улазе истакнути партијски функционери. Ако остали чланови групе овакав начин, односно "радијус акција" одобравају, али не из страха од могућих личних последица, него из разлога слободног уверења о исправности дело-

---

⁷ Upor. R. Wildenmann, Partei und Fraktion, Meisenheim am Glan, 1955. S.155.

⁸ Ibidem

⁹ A. Adonis, Парламент данас, Подгорица, 1996. стр. 46.

вања њиховог руководства, онда то у потпуности одговара природи и динамици активности политичких партија и парламентарних група у парламенту. Зато се од шефова парламентарних група и утицајних политичких лидера очекује да буду демократе и, колико је то могуће "први међу једнакима", свесни своје моралне и политичке одговорности и коначно, пролазности своје функције.¹⁰

Међутим, овде је нужно начинити паралелу између снажне и нарасле тенденције партијског вођства, која све више нагиње ауторитарној моћи и снажне тенденције грађана, која тежи постизању идеала "једнаких шанси". С обзиром да је ова прва несумњиво преовлађујућа у модерној држави партија, онда је свакако циљ постићи барем праву или потребну меру слободе на релацији стварна воља грађана и воља партијског врха. Јер како другачије објаснити појаву да грађани упркос декларисаној слободи уверења и избора увек бирају кандидате које преферира партијски врх или се увек покоравају иницијативи одговарајуће политичке снаге не истичући своју независну алтернативу.

Постоји још једна тенденција у савременој држави партија, која још више удаљава политичке партије и њихове управе од стварних и могућих потреба народа. То је појава партијских савеза или плурализам партијских управа. Ови савези стабилизују ривалство и конкуренцију политичких тенденција, па тако обезбеђују већи број бирача за компромисни политички програм. Опасност је, међутим, у томе што се активности, а нарочито политичко одлучивање, преноси из сфере јавне контроле у домен унутрашње, интерне партијске расправе и поставља се као ствар самог савеза.¹¹ Зато има мишљења да парламентарне групе практично дезинтегришу парламент, јер се политичке супротности у њему не решавају већ кумулирају и одлажу. Тако R.Wildenmann сматра да кружење: фракције - одбори, фракције - пленум, одбори - фракције - пленум, ствара услове за политичку игру са променљивом срећом. По његовом мишљењу, потребна или очекивана политичка воља парламента се на тај начин не образује већ продубљено рашчлањује.¹²

Коначно, однос који се реализује између политичке партије и парламентарне групе, као и унутар групе на релацији руководство - чланство, данас је један од кључних односа који даље имплицира последице на

---

¹⁰ Упор. Н. Apel, *Der deutsche parlamentarismus*, München, 1969. S. 144-146.

¹¹ R. Wildenmann, *op. cit.* S.162.

¹² Ibidem

плану парламентарног права, па и шире уставног права. Суштински карактер парламентарног одлучивања и природа посланичког мандата су тесно проблемски везани за односе унутар парламентарне групе.

2. МЕХАНИЗМИ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ФРАКЦИЈСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ У ПАРЛАМЕНТУ

Свој основни циљ - освајање власти, политичка партија тежи да оствари тако што ће преко својих одговорних и способних чланова, легитимисаних путем избора, ући у представничко тело, а преко овог и у домен извршне власти. На овај начин оствариће утицај и на остале институције државне власти, а све са циљем да се политички програм трансформише у највише нормативне акте и постане званична политика јавне власти. Отворени пленум парламента је важно средиште које служи за проčiшћавање политике и стварање оних политичких решења које ће следити државни органи. Зато кандидати партије, званично народни представници, у парламент улазе са посебним политичким налогом који не реализују индивидуално већ у оквиру политичке групе у представничком органу.

Са друге стране, у парламентарном процесу се очекује деловорност и ефикасност рада не само у техничком смислу већ суштински и функционално. Ако су парламентарне групе данас постале незаобилазни део парламентарне и политичке стварности, онда се не може очекивати да оне препусте својим члановима слободу у погледу поступања и одлучивања у парламенту. Одлука парламента је због оваквог организационог и функционалног структурирања парламента практично прејудуцирана одлуком већинске парламентарне групе или међуфракцијским договором. Политички појам парламентаризма претпоставља потребне и дозвољене мере политичког притиска. Више нема илузија да посланици до закључења расправе не знају како ће гласати, односно да исход гласања буде неизван.¹³ То је стари идеал и представа, која се развила под утицајем Русоовог учења о *volonte generale*, комбиноване са идејом о репрезентацији у представничкој демократији. Уосталом,

---

¹³ Ова представа у немачком парламентарном праву учврстила се под утицајним ставом С. Schmitta о "духовно-историјским наслагама данашњег парламентаризма". (Упор. W. Henke, op. cit. S. 114.)

парламентарне групе би требало да учине важећом политичку вољу бирача, изражену на изборима према односној партији. Од њих се очекује да повећају или оснаже изборне шансе респективне партије у наредним парламентарним изборима. Претпоставља се да ће парламентарна група као "добар демократа" поступити по одлуци респективне политичке партије чак и кад унутар фракције постоје појединачно другачија гледишта.¹⁴

Појам фракцијске дисциплине, преузет из немачке доктрине, директно се наслања на политички појам парламентаризма. У литератури се понекад среће и израз "фракцијски притисак", али он не одговара правном карактеру овог феномена. Израз фракцијска дисциплина постао је део парламентарне стварности и потпуно је у духу савременог представничког система. Њиме би требало да буде означено "недељиво јединство добровољне сагласности и изнуђеног поретка",¹⁵ које постоји и у неким другим институцијама јавног живота. Фракцијска дисциплина делује унутар парламентарне групе као структурног и органског дела парламента, односно међу парламентарцима који су чланови односне групе. Она тако поприма сва правна обележја, мада се не може заобићи њен политички карактер.

Парламентарна процедура и поступак одлучивања претпостављају претходно образовање воље у парламентарним групама. Посланици на пленум долазе са већ утврђеним ставом за који ће се залагати до краја процедуре, односно до доношења парламентарне одлуке. То је однос који делимично уређују и парламентарни пословници. Међутим, делање унутар групе није правно уређено, а не подлеже ни праву политичких партија. Остаје једно значајно поље које пружа могућности за кршење одређених правила парламентарног права, нарочито у погледу граница и оквира за остваривање посланичког статуса. Сходно принципу слободног посланичког мандата посланик је заиста ослобођен сваке везаности за било какав правни или политички налог. У обављању ове функције он поступа по својој савести. Међутим, тешко је начинити разлику између праве одлуке савести сваког посланика појединачно и политичке реалности у модерном парламенту. Истински акт савести је реткост у парламентарном раду и одлучивању. Слобода савести не претпоставља имплиците изоловано индивидуално гледиште, већ могућност да се између различитих, првен-

---

¹⁴ H. Apel, op. cit. S. 142.

¹⁵ W. Henke, op. cit. S. 112.

ствено политичких опција учини прави и најбољи одабир. Мотиви код овог и оваквог избора остају изван уставноправног домања. Коначно, из те слободе извире и потреба посланика да образују парламентарне групе и повезују се са респективним политичким организацијама.¹⁶

Са аспекта парламентарног права, фракцијска дисциплина и њен учинак на поступак одлучивања су дозвољени као правне појаве. Дакле, њен спољни ефекат не би требало да буде споран, док се проблем начина формирања воље као и утицај унутар парламентарне групе само посредно може ставити у правни оквир преко уставних норми о слободном посланичком мандату. Међутим, као што су неки други идеали представничке демократије данас ослабљени или су нестали у политичкој реалности, тако ни овај не можемо схватити у апсолутном смислу. Данас су за формирање "слободног" уверења посланика оптимална форма постале политичке групе. Све док општа слобода савести, као уставна слобода и кључ слободног мандата постоји, допуштено је да посланик из различитих побуда формира одређено уверење. Остаје само проблем допуштених и недопуштених средстава фракцијске дисциплине, односно мера и начина да се посланици наговоре, убеди или присиле да поступају по одлуци партије.

Једно генерално средство утицаја, које не противуречи правној природи слободног мандата, јесте претња или опасност да се на следећим изборима изгуби значајна политичка подршка. Реалност је да посланик поступајући по налозима своје политичке партије инвестира и у своју политичку каријеру. Одступање од ставова унутар групе је могуће. Ако се ова појава продужи у пленуму она постаје опасна не само за политичку организацију него и за самог посланика. Могуће је да посланик тренутно због свог политичког разлаза са респективном групом привидно оствари популарност. Његов политички рејтинг, међутим, пада и његове шансе на следећим изборима као независног кандидата или вође неке нове политичке организације су минималне, скоро никакве. Ту не треба занемарити губитак не само политичке већ и финансијске потпоре, коју политичка партија пружа својим кандидатима у току изборне кампање а у циљу освајања изборне победе. Ово је значајан моменат у реализовању парламентарног мандата, па га не треба заобићи као индиректно средство утицаја у остваривању партијске дисциплине.

---

¹⁶ Упор. W. Henke, op. cit. S. 114.; H. Apel, op. cit. S. 142-144.

Друго допуштено средство фракцијске дисциплине је искључење из политичке партије и парламентарне групе. Ефекти су у овом случају снажнији, јер посланик губи седиште у парламентарним одборима и комисијама које је остварио захваљујући снази његове парламентарне групе. То важи за истакнуте европске примере парламентарног система, док је у домаћем праву предвиђена и јача санкција – губитак посланичког мандата. Посланик који остане у парламенту, а изван парламентарне групе губи значајну моћ утицаја на ток и исход политичког одлучивања. До истека легислативног периода он остаје у представничком телу са свим посланичким правима и дужностима. Прелазак у другу парламентарну фракцију се ретко дешава, с обзиром да су у европским парламентарним системима парламентарне групе чврсто структуриране и у принципу не дозвољавају такве "екцесе".

У немачком парламентарном праву промена политичке партије и парламентарне фракције је непопуларна појава. У првој фази развоја, после доношења Основног закона, све до избора за Бундестаг 1961. године ове промене су биле нешто изразитије. Била је то последица степена развоја политичког система када су тек започињали процеси концентрације и структурирања, односно обликовања политичких организација. Данас су ове појаве готово прогнане из политичког живота и по правилу доживљавају осуду јавног мњења. Од 1976. године ова појава је донекле актуелизована, али не више поводом принципа "верности партији" већ новог политичког феномена "верности коалицији". С обзиром на успостављене политичке релације у парламенту и влади свака, макар и најмања промена унутар партије или фракције представљала би озбиљну опасност за стабилност система.¹⁷ Мада пословник немачког Бундестага, као и већина европских, не садржи одредбе о облицима фракцијског притиска или средствима фракцијске дисциплине све фракције очекују од својих чланова да гласају за унапред утврђене партијске одлуке. У изузетним ситуацијама, дакле у случају да посланик отворено буде против става респективне организације од њега се очекује да у предвиђеном термину за гласање изостане уместо да свој глас истакне "против".¹⁸

У парламентарном праву Француске ситуација је слична. Прво, правила једне политичке партије могу предвиђати да њихови чланови,

¹⁷ К. v. Beume, *Das politische System der BRD*, München-Zürich, 1987. S. 78-79.

¹⁸ Н. Apel, *op. cit.* S. 142-144.

посланички кандидати обавезно приступе односној групи у парламенту. Кандидате те политичке организације после стицања посланичког статуса то не обавезује као посланике, дакле у јавноправном смислу. У француском уставном праву се примењује принцип ништавости императивног мандата. Партија може према свом члану, посланику, предузети меру искључења због недисциплине и њега таква одлука погађа само у смислу његовог личног индивидуалног избора припадања некој политичкој организацији. Посланика као члана парламента ова одлука не погађа на исти начин, са истим правним последицама искључења. Сходно пословнику Националне скупштине њему само престаје чланство у одређеној парламентарној комисији у коју га је респективна група именовала.¹⁹

Дакле, искључење из политичке организације и парламентарне групе је правно допуштено средство фракцијске дисциплине. Са друге стране, отвара се ново питање: колико је заиста у духу парламентаризма да посланик, најслабији по политичком утицају у парламентарној групи има бољу позицију у укупној парламентарној структури од посланика који остане изван парламентарне групе, без обзира на његове личне, стручне или моралне квалитете?

Остала средства унутарфракцијског или партијског утицаја практично нису допуштена. Основа фракцијске дисциплине јесу фракцијска и партијска солидарност. Све што је у општим правним границама допуштено може да буде у функцији фракцијске дисциплине. И обрнуто, мере притиска, уцене, подмићивања и друге које могу изазвати мане воље као и у сваком другом правно уређеном односу, нису допуштене. Давање "бланко" оставке или претходне свечане и потписане изјаве о одрицању од парламентарног мандата од стране посланика респективној политичкој партији је недозвољено средство фракцијске дисциплине, мада је у пракси присутно. Проблем је у томе што је природна политичких веза таква да је тешко открити разне врсте утицаја које су понекад на граници дозвољеног и тешко препознатљиве.²⁰

Постизање јединствене воље у парламентарним групама није увек и само последица строге партијске и фракцијске дисциплине. Природна је тежња да се такво јединство постигне претходним, исцрпним расправама у фракцијским и партијским управама или међу чланс-

---

¹⁹ Упор. Р. Avril - J. Gicquel, *Droit parlementaire*, Montechristien, 1988. pp. 75-76.

²⁰ Упор. W. Henke, *op.cit.* S. 116-118.

твом. Ови први, руководиоци зато имају осим јаке моћи утицаја и велику одговорност као интегративни фактор у самој групи. Префињени начини моралног утицаја у циљу постизања начелно јединственог наступа, могу бити много успешнији од других, допуштених или недопуштених мера притисака. Требало би да унутар партијског деловања фракцијска дисциплина буде само пратећа појава, а њена средства само помоћна мера за постизање жељеног циља. Од лојалних и професионалних, у политичком смислу, чланова се очекује да следе политику респективне партије. С обзиром да руководство партије и фракције бирају њени чланови, претпоставка жељеног јединства лежи у овом односу поверења. Задатак је политичких партија и фракција да интересне супротности изједначе, а остварени компромис дефинитивно и потпуно заступају у парламентарном пленуму.²¹

Са друге стране, граница између ова два поља деловања врло је танка и лако се прекорачи. "Унутрашња дијалектика модерне демократије" омогућава у великој мери да се систем представничке владе сруши или претвори у "плебисцитарни" систем владања. Када се неопходна фракцијска дисциплина од стране партијског и фракцијског вођства обилато користи, чланови партије и посланици постају марионете. Они остају у сенци политичког и парламентарног процеса, док се моћ утицаја кумулира у крилу партијског врха или чак самог лидера. Тада је нарочито присутна опасност да парламентарни избори буду само покриће за плебисцитарни избор вође.²² Парламент се на тај начин празни од способних и динамичних посланика - политичара, који ће у представничкој влади, у складу са својим уставним статусом и овлашћењима заступати политичку вољу грађана.

Коначно, идеја слободног посланичког мандата, која је у овим расправама увек присутна као коректив и граничник партијског деловања у парламенту, не пружа никакве гаранције посланицима у погледу њихове професионалне политичке каријере. Посланик може да поступа слободно сходно својој савести и уверењу, али по истеку периода легислативе он не може очекивати било какву подршку за своју поновну партијску кандидатуру. Ни парламентарно право ни право политичких партија не регулише, односно не обавезује политичке партије у погледу избора својих кандидата за посланичку функцију. Политичка

²¹ Упор. Н. Apel, op. cit. S. 142-144.

²² Ibidem

реалност тако поништава традиционалне идеале представничке демократије.

У домаћем парламентарном праву фракцијска дисциплина није предмет нормативног регулисања скупштинских пословника, али се она посредно преко појединих института уређује, односно признају се њени ефекти у парламентарном праву. Својим интерним актима политичке партије регулишу обавезу јединственог гласања посланика – чланова респективне политичке организације. У супротном, чланови парламентарне групе дужни су да унапред обавесте партијско руководство о својим намерама, као и да од њега затраже сагласност у случају да желе да подрже законски предлог или иницијативу неке друге парламентарне групе.

Дакле, ако се партијска правила не испоштују политичка партија може применити једну од санкција предвиђених својим актом и тако, сходно правилима изборног законодавства, одузети посланику мандат на основу своје интерне партијске диспозиције. У домаћем праву раскидање овог односа изазива директно последице у погледу јавноправног статуса посланика.²³ Како нема разлике у погледу законских основа престанка чланства у респективној политичкој организацији, политичка партија може да "казни" непослушног члана искључењем и тиме директно имплицира престанак мандата. Исто тако, ако посланик сам одлучи на раскид са политичком партијом из разлога свог идеолошког уверења не може до истека периода легислативе да задржи посланички статус. Партијска и фракцијска дисциплина добијају у домаћој парламентарној пракси, за разлику од наведених европских парламентарних система, врло утицајну и моћну правну заштиту и преко уставног суда.²⁴

---

²³ Ако посланику престане чланство у политичкој партији са чије је листе изабран "по било ком основу" престаје му и посланички мандат. Чл. 94. Закон о избору савезних посланика у Веће грађана Савезне скупштине (Сл. лист СРЈ 57/95), чл. 102. Закона о избору народних посланика (Сл. гласник РС 32/97); чл. 104. Закона о избору одборника и посланика (Сл. лист РЦГ 37/96).

²⁴ Група посланика у Скупштини Републике Црне Горе аутоматски је изгубила мандате након искључења из Српске радикалне странке. Обратили су се Уставном суду РЦГ уставном жалбом, али је она одбијена у делу који се тиче поступања Мандатно-имунитетске комисије Скупштине, пошто је по оцени Уставног суда она поступала у складу са изборним законом и одбачена у делу који се тиче оцене уставности одлуке политичке партије о искључењу њених чланова, јер партијске одлуке о искључењу не

Све ово указује на чврсту повезаност посланичког мандата и политичке партије, односно парламентарне групе као њеног репрезента у парламенту. Има мишљења да су ови разлози за престанак, односно губитак посланичког мандата последица "примене система сразмерног представништва код расподеле представничких мандата".²⁵ Систем сразмерног представништва ствара зависност посланика несумњиво, али она је само политичка а не правна. Уставни принцип слободног парламентарног мандата неспојив је са овом тврдњом о правној везаности посланика у систему пропорционалних парламентарних избора. У нашем случају може се рећи да је изборно законодавство дезавуисало врховни уставни принцип о независном и слободном посланичком статусу и увело императивни мандат са ротацијом посланика у току једног периода легислативе.

Са друге стране, домаћа парламентарна пракса указује да се парламентарна већина крајње арбитражно понашала према установљеним законским решењима о престанку посланичког мандата, иако је изборно законодавство у том погледу врло изричито. Било је примера да се ситуација распада једне парламентарне групе и издвајања посланика појединачно толерише када то одговара интересима парламентарне већине и политичким односима снага у представничком органу. И обрнуто, парламентарна већина је сама из своје организације искључивала чланове и тиме им одмах и аутоматски одузимала мандат. Престанак посланичког мандата по овом основу ступа на дан када односна скупштина констатује, односно прими обавештење од конституисане парламентарне групе о раскидању односа са послаником по било ком основу. Ради се очигледно о правном дејству које ступа аутоматски, те осим формалног проглашења на првој наредној седници скупштине нема потребе за пролонгирањем или накнадним утврђивањем разлога за престанак посланичког мандата. Управо ту леже разлози за непримењивање законских одредби у појединим ситуацијама. Парламентарна већина једноставно на скупштинској седници не прими знању информацију о прекиду везе посланика и респективне парламентарне групе, те тако уз недопустиву толеранцију поједини посланици или чак група

представљају акте против којих се може уложити уставна жалба. (Одлука Уставног суда У. бр. 77/95 од 11.7.1995.).

²⁵ Р. Марковић, Уставно право и политичке институције, Београд, 1995. стр. 301.

Др Ирена Пејић

**ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ФРАКЦИЈСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ У ПАРЛАМЕНТАРНОМ
ПРОЦЕСУ (стр. 106-119)**

њих остаје у парламенту до краја легислативног периода. Мада начелно остајемо при ставу да је овај правни основ губитка посланичког мандата неспојив са његовом правном природом, сматрамо да је недопуштива политичка арбитрерност у поступању парламентарне већине у погледу примене установљених позитивних законских решења.

Irena Pejić, LL.D

**THE LEGAL AFTERMATH OF THE DISCIPLINE OF
A FRACTION IN THE PARLIAMENTARY PROCESS**

Summary

In the contemporary parliamentary system the discipline of a fraction in parliament has become necessary advent. This notion, it taken from German doctrine, rests directly on political idea of the parliamentary system. The discipline of fraction in parliament, essential as well as solidarity in parliamentary fraction, means "undivided unity of voluntary accord and obligatory system". Deputies into parliamentary groups have got a natural obligation to follow the aims of respective political party, as well as the program of party and political center to transfer in decisions of parliament. If permissive legal instruments support the discipline of a fraction in parliament, then it is in the basic of the democratically political and parliamentary system.

Key words: *The Discipline of a Fraction, The Parliamentary Group, The Political Party.*

ПРЕГЛЕДНИ ЧЛАНЦИ

